

LITERKA

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě

Říjen/2022

Vážení čtenáři,

patříte-li mezi zkušenější (postarší) řidiče, nejspíše také řešíte, zda (a vůbec) poslouchat za jízdy rádio či hudbu. Rozhodujícím faktorem při delší cestě bývají spolucestující, kteří rádi uzurpují audiosoustavu. Během letošní cestovatelské dovolené (cca 3 000 km) jsem vedle audioknih hojně volil automatické vyhledávání stanic. Kdykoli se ozvala kadence italštiny, knoflík se šipkou nabídnul alespoň na chvíli identifikovatelnější tóny. Jako pohlázení pak působil hlas Jiřího Sováka potkávajícího Pavlovy ryby nebo Rudolfa Hrušínského v Rozmarném létě. S pohodou libé kulisy jsem cenil i relativně chytrou navigaci. Já, který miluje mapy! Snad stokrát jsem nevěděl, kde právě jsem, když Růžena (navigace) nezvýšeným hlasem (na rozdíl od spolujezdkyně) pravila: „Až to bude možné, otočte se do protisměru.“ Pochopil jsem v takových chvílích, že pokroku nelze oponovat. Ani Růža totiž dopředu neznala aktuální nastavení dopravních značek, nikoli jen mobilních. (A to nežaluji na Taliány, co je zásadně nerespektují, zejména ty se zákazy předjíždění a doporučenou rychlostí.) Jedině autonomní vůz čtoucí čipy okolo křižovatek (kdeže dopravní cedule) pojedje neomylně k cíli a našinec se bude kochat krajinou a přechutnávat oblíbenou literaturu. Směr je dán, prodej audioknih ostatně v tuzemsku v minulém roce opět významně povyroستl. Pohodové čtení i poslech knih nejen na cestách přeje Libor Kalina

VERŠE MĚSÍCE ŘÍJNA

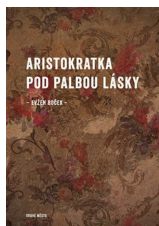
VĚTRNOU RŮŽI...

BOHUSLAV REYNEK

Větrnou růži pavouk mi přede
nad čelem, mapu čí domoviny?
U nohou kotě do tlapky šedé
lupeny loví, stíhá jich stíny.

V topole holém hřadují straky,
lupeny spadly do aster keře.
Větrů a slunce přízrak křivolaký
s šepotem sahá na dveře.

NESMRTELNÁ MARIE III. KOSTKOVÁ

Z královského výletu do Nizozemí si Marie III. Kostková v šestém pokračování úspěšné humori-
stické série Evžena Bočka přiveze kromě zážitků
a fotky s Jejím Veličenstvem královnou Beatrix také
milostnou šmodrchanici. Ta se „vystříbří“ až na úpl-
ném konci titulu *Aristokratka pod palbou lásky*, v je-
hož finále se na rodovém zámku Kostka objeví i živá
Helenka Vondráčková. „Nic jiného a dobrého už mě
nenapadá,“ uvedl autor v minulých dnech na aris-
tokratčino téma pro časopis Reportér. „Příběhem jsem se opravdu
předávkoval, což je jistě lepší možnost, než kdyby se jím předávkovali
čtenáři. Aristokratka si ve všech těch dílech vlastně psala deník a za-
čala s tím v prosinci 1996, když její rodina přijela z USA do Česka.
V šestém a posledním díle ukončí svůj deník přesně o rok později,
a takhle to stačí. (...) Ze Simpsonových si pamatuju hlášku, že všech-
ny slavné kapely, co už se jednou rozpadly, se dávají dohromady jen
ve chvíli, kdy jejich členům dojdou peníze. (...) Ale mě už opravdu
nenapadá, jak by se ten příběh mohl vyvíjet. Ať chcete, nebo ne, nic
už nemůže být překvapivé jako první dva díly, čtyřmi dalšími jsem to
téma vyjel dosucha... Ale něco vedle své kastelánské práce smolit
budu,“ dal moravský humorista svým čtenářům alespoň naději. (ctrl)

BRNO OPĚT JAKO NA DLANI

VČERA, DNES... ..A ZÍTRA?

AKVARELY | ZDENĚK BLÁHA
FOTOGRAFIE | PŘEMYSL DÍŽKA
TEXT | LADISLAV VENCÁLEK

2021

„Projděte se s námi ulicemi, náměstími i parky
moravského města Brna, potěšte se pohledem
na brněnské řeky i jeho moderní architekturu,
přečtete si o minulosti - ale kde začíná his-
torie a kde dnešek pro nás pamětníky a kde
pro naše vnoučata?“ Takto zvou, ale také se
zároveň čtenářů dotazují tři vědoucí, vidou-
cí a umní Brňané. Autor půvabných akvarelů
Zdeněk Bláha, fotograf Přemysl Dížka a eme-
ritní novinář, publicista a spisovatel Ladislav

Vencálek. V publikaci s filozofujícím názvem *Brno včera, dnes...
a zítra?* popisují svou aktivně žitou metropoli, její minulost i dnešek,
navíc, a co je zvláště cenné, s nepatetickým nadhledem a humorem.
Na případnou otázku komu je kniha vlastně určena, není vůbec snad-
né odpovědět. Lze však oprávněně předpokládat, že zaujme přede-
vším všechny ty, kteří jsou již před jejím prolistováním či přečtením
s městem nad soutokem Svitavy se Svatkou nějak vnitřně spojeni.
Studiem, původem, manželkou, nudou, divadlem, soudem, operací,
šalinami, seznámením... „Knihu posíláme do světa v divných časech,
ale snad vzpomínka na doby, kdy svět se zdál ještě v pořádku, po-
vzbudí...“ (ctrl)

RYZÍ A AKTUÁLNÍ ZÁVIŠ KALANDRA

„Bledé stíny bývalých lidí, existence zhroucené v samovazbě Stalinovy katorgy demoralizované falešnými sliby (...) se tedy dozuly. (...) A nakonec nebylo milosti pro nikoho z obviněných. Neboť jen mrtví se nevracejí.“ Z řádků, které vyšly Záviši Kalandrovi tiskem v roce 1937, když veřejně kritizoval zinscenované moskevské procesy se Stalinem vražděnými soudruhy, doslova mrazí. Prorocky demaskoval Stalinovu politiku teroru a zastrašování, kterou označil za „*velké krvavé divadlo určené překvapeným evropským divákům.*“ Procesy beze svědků, bez obhajoby, bez ověřování výpovědí, bez důkazů pojmenoval „*atentáty na zdravý lidský rozum.*“ Co víc, v časopisu Světozor se v témže roce v nadsázce stylizoval do role odsouzeného ve vykonstruovaném procesu: „*Pata naší čacké GPU rozšlápla hnízdo jedovatých zmijí! Zvrhlík, jemuž byl cizí jakýkoli vřelý cit k vlasti, bandita Záviš Kalandra se doznal. Pod tíhou usvědčujícího materiálu (...) se po zhroucení doznal k tomu, že zavraždil Přemysla Otakara II. na Moravském poli! Stál v čele vertikálního centra, jež spolupracovalo s Milotou z Dědic, aby odtrhlo alpské země od koruny české!*“

Aktuální výstava Památníku Nezůstalo pouze jméno Záviš Kalandra se vrací nejen ke Kalandrově životním osudům, ale také k jeho odborné vědecké a publicistické práci. Byla připravena ve spolupráci s Klubem Milady Horákové a DK Vsetín. Nikoli pouze proto, že se blíží příležitost připomenout 120. výročí autorova narození (10. listopadu), ale pro prorockou aktuálnost řady jeho vět. „*Technické vymoženosti, jako tisk, rozhlas, telegraf nebo biograf měly by být nástroji šíření pravdy a vzdělání, ale stávají se strašnými nástroji lži a ohlupování. A tak jsme se ocitli v době, kdy žádná lež není dost velká, žádná pomluva dost špatná, žádná blbina dost absurdní, aby nemohla býti s pomocí těchto moderních vynálezů stálým opakováním vtoukána do hlav tisíců a statisíců lidí. (...) Je neštěstím naší doby, že si lidé tvoří úsudek neznajíce skutečnosti, nýbrž podléhajíce rafinovanému modernímu umění reklamy.*“

(bor)

MB Muzeum Brněnska
Památník písemnictví
na Moravě

NEZŮSTALO POUZE
JMÉNO

ZÁVIŠ KALANDRA

20.10.22 – 25.2.23

Památník písemnictví na Moravě
Klášteř 1, Rajhrad
www.muzeumbrenska.cz
f @

Jihomoravský kraj Břežsko

TEIGEHO DENÍKOVÉ SEBEREFLEXE

KAREL TEIGE DENÍKY 1912—1925

Edice deníků jedné z nejvýraznějších osobností meziválečné avantgardy Karla Teige (1900–1951) z let 1912–1925 představuje jedinečný soubor zápisků, které si autor vedl od dětských let. Zápisy studenta pražského gymnázia v Křemencově ulici, posléze univerzitního posluchače a aktivního umělce prozrazují, jak přemýšlel o svých aktivitách i o umění a jeho místě ve společnosti. Deníky komentují jednak osobní život a vlastní výtvarnou i literární tvorbu, jednak události umělecké a společenské. Teige zaznamenával vlastní četbu, setkání a korespondenci,

uvažoval o uměleckých a teoretických podnětech a dokumentoval určující roli v organizaci umělecké i umělecko-politické části své generace. Zajímavé jsou cestovní deníky z let 1922 a 1924 z cest do Francie a Itálie, a zvláště pak deník z podzimu 1925 zaznamenávající cestu československé delegace do Moskvy a Leningradu. Teige popisuje pobyt v Sovětském svazu, sdílí nadšení budovatelů mladého státu, ukazuje ovšem také rysy utopismu u návštěvníků země sovětů. Edice s více než 300 barevnými reprodukcemi, komentáři a doprovodnou studií Josefa Vojvodíka vychází ve spolupráci s Filozofickou fakultou UK a Památníkem národního písemnictví za podpory MK ČR.

(ctrl)

MUZEUM BRNĚNSKA SLOVNĚ A SOUBORNĚ

Letošní *Sborník Muzea Brněnska* nabízí významný prostor archeologii. V roce 2020 se rozrostly sbírky muzea o několik stovek kovových pravěkých artefaktů od spolupracovníků nebo získaných dohledávkami na nálezových místech. Záslouhou cílené spolupráce s amatérskými zájemci o obor, jak dokládá jedna z ústředních statí, pokračuje úspěšné mapování nejstaršího osídlení Brněnska. Jedinečná je rovněž analýza stop prvohorního čtvernožce ze sbírky Podhoráckého muzea. Nejen kuřáky má potenciál zaujmout souborný pohled na kuřácké potřeby ve sbírkách Muzea

v Ivančicích. Do nedávné historie brněnské vily Löw-Beer čtenáře zavede příspěvek Domov mládeže jako místo pro výchovu nové socialistické generace? Památník písemnictví na Moravě reprezentují texty Krizelda a Brizelda. Dvě tváře ženy v české zábavné literatuře a materiál s názvem Ke zrodu knihy Aloise Mikulky O Pidižlu Velikém. Recenzní texty se vrací ke dvěma rajhradským událostem, výstavě Památníku Člověk na divadle světa. Lidský život v zrcadle barokní literatury a katalogu výstavy Historická pečetidla Brněnska, kterou připravil Státní okresní archiv Brno-venkov.

(lík)

3 OTÁZKY PRO MARKÉTU HEJKALOVOU

Jak se rodil váš nejnovější román *Dům pod náměstím*?

V roce 1991 získala manželova rodina dům zpátky v restituci a my jsme tam v červnu začali provozovat krám. Tehdy jsem tam hodně prodávala a zdálo se mi, že ten dům se na mě laskavě usmívá a šeptá mi, ať si nedělám nic z toho, že neumím hezky zabalit bonboniéru nebo navázat za korunu droždí. Už tehdy jsem věděla, že o domě jednou napíšu, ale pak přišly jiné věci, práce na velvyslanectví v Helsinkách, Podzimní knižní veletrh, práce pro světový PEN klub a mnoho dalších podnětů, ale dům trpělivě čekal a o slovo se přihlásil až teď.

Proč jste začala studovat finštinu?

Po otcově vzoru, hungaristovi, který se naučil i tento další ugrofinský jazyk, jsem si finštinu vybrala pragmaticky s tím, že s jazykem, který umí málo lidí, snadněji najdu uplatnění. To se mimo jiné potvrdilo také v devadesátých letech, kdy jsem podobně jako řada kolegů překladatelů dostala nabídku jít do diplomacie a já pracovala čtyři roky na ambasádě v Helsinkách.

Co bylo impulsem ke vzniku knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě?

První setkání nakladatelů a knihkupců, které jsem iniciovala v listopadu roku 1991, mělo motto „Kontakty a kontrakty“. Spolupráce na cestě knihy za čtenáři se natolik osvědčila, že zde letos máme v tradičním říjnovém termínu (14. 10. – 15. 10.) již 32. Podzimní knižní veletrh v kulturním domě Ostrov v Havlíčkově Brodě. Na letošní rok jsem pro akci a její doprovodný program vybrala motto Hledání normálního světa.

Otázky a odpovědi: web Hejkal.cz, bulletin Kavárna nakladatelství Host a id-tv.

Spisovatelka Markéta Hejkalová je majitelkou nakladatelství Hejkal, překladatelkou, ředitelkou Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě a autorkou devíti románů.

EXLIBRIS MEZINÁRODNĚ TAKÉ V RAJHRADĚ

Ve dnech 23. a 25. září 2022 se konal v Brně Sjezd spolku Sběratelů a přátel exlibris (SSPE). Jeho vyvrcholením byla návštěva Památníku písemnictví na Moravě, respektive výstavy Vášeň pro krásu – Mojmír Helcelet a svět exlibris, jejíž výpravný katalog bude akci účastníkům trvale připomínat. Nikoli na okraj je vhodné zdůraznit mezinárodní rozměr odborného setkání sto sedmdesáti sběratelů a tvůrců grafických knižních miniatur ze čtrnácti zemí (Francie, Itálie, Německo, Belgie, Nizozemsko, Řecko, Ukrajina, Finsko, Švédsko, Bělorusko, Polsko, Rakousko, Maďarsko a Estonsko). V prostorách brněnského hotelu Avanti, místa konference, byla pro účastníky přichystána výstava Exlibris Martina Manojlína spolu s kolekcemi předních moravských sběratelů a hlavně pak tradiční výměnná burza. Diskuse a debaty vhodně doplnila připomenutá rajhradská exkurze, vedle helceletovské sady, sestavené ve spolupráci s SSPE, se zaslouženě těšila zájmu vzácných hostů také výstava Tichá urputnost. Literární a výtvarné stopy staroříšských Florianů, následovaná odborným výkladem v prostorách freskového sálu historické benediktinské knihovny. Zážitek pochopitelně nabídl také prohlídka chrámu sv. Petra a Pavla s barokním rukopisem Jana Blažeje Santini-Eichla. (mš)

SKRYTÁ PAMĚŤ MORAVY OPĚT STARTUJE

Po dvou letech bude nový ročník literární soutěže zahájen opět v říjnu, u příležitosti nadcházejícího státního svátku. Výročí vyhlášení samostatné Československé republiky si v Památníku tradičně připomínáme v souvislosti s rolí a významem spisovatelů při prosazování myšlenky vzniku republiky a s jejich společenskou rolí v novém státě.

V kontextu aktuálních světových událostí bude letošní program věnován období po roce 1918 v dějinách ukrajinské literatury, kterou představí Mgr. Krystyna Kuznietsova, Ph.D., literární historička z Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Zpět do současnosti, k tvorbě nejmladší generace, nás přenesou autorské čtení Daniely Franzové, vítězky 16. ročníku Skryté paměti Moravy v první kategorii. V závěru slavnostního setkání bude zástupci Jihomoravského kraje vyhlášen 17. ročník a představeno nové soutěžní téma. Během odpoledne vystoupí pod vedením Jiřího Brady také klarinetová sekce dechového orchestru ze ZUŠ Židlochovice. Akce se uskuteční ve středu 19. října od 16 hodin v Památníku písemnictví na Moravě. (ap)

MB Muzeum Brněnska
Památník písemnictví
na Moravě

jihomoravský kraj

Literka,
Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 537 026 288
Odpovědný redaktor: Libor Kalina
Vychází jedenáctkrát ročně, č. 9, ročník 16, 14. 10. 2022
MK ČR E 21218
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089297